

Indikátory kvality života

Posledná aktualizácia: 18.11.2021

Metodické vysvetlivky - Materiálne životné podmienky

Príjem

Medián ekvivalentného čistého príjmu - je hodnota ekvivalentného disponibilného príjmu, ktorá rozdeľuje súbor podľa výšky príjmu na dve rovnako početné časti podľa počtu osôb.

Ekvivalentný disponibilný príjem je disponibilný príjem domácnosti vydelený ekvivalentnou veľkosťou domácnosti. Tento príjem je priradený každému členovi domácnosti.

Ekvivalentná škála je škála koeficientov použitá na výpočet indikátorov chudoby v súlade s metodikou Eurostatu, tzv. modifikovaná škála OECD, kde koeficient 1 sa použije pre prvého dospelého člena domácnosti, 0,5 pre druhého a každého dospelého člena domácnosti, 0,5 pre 14-ročných a starších a 0,3 pre každé dieťa mladšie ako 14 rokov. Používa sa na výpočet ekvivalentnej veľkosti domácnosti.

Nerovnomernosť príjmového rozdelenia S80/S20 pomer príjmov horného a dolného kvintilu - je podiel sumy príjmov 20 % osôb z populácie s najvyššími príjmami (horný kvintil) k podielu sumy príjmov 20 % osôb z populácie s najnižšími príjmami (dolný kvintil).

Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2008) - pre daný rok t , je to podiel osôb, ktorých ekvivalentný disponibilný príjem v tomto roku je pod hranicou rizika chudoby, počítanou štandardným spôsobom pre skorší rok $t-3$ a vzápätí nadhodnotenou o infláciu.

Miera rizika chudoby - podiel osôb s ekvivalentným disponibilným príjmom pod hranicou 60 % národného mediánu ekvivalentného príjmu. Tento indikátor je definovaný pre rôzne skupiny osôb a domácností.

Miera pretrvávajúceho rizika chudoby je percentuálny podiel populácie, ktorej ekvivalentný disponibilný príjem bol pod hranicou miery rizika chudoby v danom roku a aspoň dva z troch predchádzajúcich rokov.

Materiálne podmienky - Materiálna deprivácia

Miera závažnej materiálnej deprivácie predstavuje podiel osôb vystavených vynútenému nedostatku aspoň štyroch z deviatich sledovaných položiek, ktoré si domácnosť nemôže finančne dovoliť : a) čeliť neočakávaným výdavkom, b) ísť raz za rok na jeden týždeň dovolenky mimo domu, c) uhrádzať nedoplatky spojené s hypotékou alebo nájmom, úhradou za energie

alebo splácaním nákupov na splátky a iných pôžičiek, d) jesť jedlo s mäsom, kurčaťom alebo rybou každý druhý deň, e) udržiavať primerané teplo v byte, alebo nemôcť si finančne dovoliť, aj keď by domácnosť chcela: f) práčku, g) farebný televízor, h) telefón alebo i) automobil.

Podiel obyvateľov žijúcich v domácnostiach, ktoré majú veľké ťažkosti vyjsť s peniazmi - ťažkosť vyjsť s peniazmi znamená s akým stupňom obtiažnosti sa domácnosť vyrovnáva s platením zvyčajných nevyhnutných výdavkov (strava, nájomné, úhrada za elektrinu, plyn a pod.) v súvislosti

Vysvetlivky k triedeniu

Počet závislých detí

Závislé dieťa je definované ako osoba, ktorá je členom domácnosti a ktorej vek je do 15 rokov vrátane alebo je vo veku od 16 do 24 rokov, ekonomicky neaktívna a bývajúca aspoň s jedným rodičom.

Metodické vysvetlivky - Produktívna alebo hlavná činnosť

Pracujúci - všetky osoby vo veku od 15 rokov, ktoré počas referenčného týždňa:

- vykonávajú aspoň jednu hodinu akúkoľvek prácu za mzdu, plat alebo iný druh odmeny alebo prácu za účelom dosiahnutia zisku (prácu na plný alebo kratší pracovný čas, stálu, dočasnú, príležitostnú alebo sezónnu prácu) vrátane osôb pracujúcich v zahraničí do 1 roka a osôb dochádzajúcich za prácou do zahraničia, osôb vykonávajúcich prácu na základe dohôd a na platených aktivačných prácach,
- majú prácu, ale nepracovali z dôvodu choroby, dovolenky, materskej dovolenky, školenia, zlého počasia, v dôsledku štrajku a výluky, s výnimkou osôb na dlhodobom neplatenom voľne a osôb na rodičovskej dovolenke,
- patria sem aj vypomáhajúci členovia domácností podnikateľov, ktorí za svoju činnosť nepoberajú žiadnu mzdu ani odmenu.

Zamestnanci - osoby vo veku od 15 rokov, ktoré v sledovanom týždni vykonávajú aspoň jednu hodinu prácu za mzdu alebo plat. Medzi zamestnancov patria aj členovia produkčných družstiev.

Podnikatelia - osoby pracujúce vo vlastnom podniku (podnikatelia so zamestnancami) alebo na vlastný účet (podnikatelia bez zamestnancov).

Miera zamestnanosti podľa veku - v percentách vyjadrený podiel počtu pracujúcich patriacich do určitej vekovej skupiny z obyvateľstva v rovnakej vekovej skupine.

Nezamestnaní - osoby vo veku od 15 do 74 rokov, ktoré v sledovanom týždni nemajú žiadnu platenú prácu, ktoré si v posledných štyroch týždňoch aktívne hľadajú prácu alebo si prácu už našli a do zamestnania nastúpia v priebehu 3 mesiacov a ktoré sú schopné nastúpiť do práce

najneskôr do dvoch týždňov. Tieto osoby môžu ale nemusia byť evidované na úradoch práce ako uchádzači o zamestnanie.

Miera nezamestnanosti podľa veku - v percentách vyjadrený podiel počtu nezamestnaných patriacich do určitej vekovej skupiny z ekonomicky aktívneho obyvateľstva v rovnakej vekovej skupine.

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo (pracovná sila) - všetky osoby vo veku od 15 rokov, ktoré patria medzi pracujúcich alebo nezamestnaných.

Miera ekonomickej aktivity podľa veku - v percentách vyjadrený podiel ekonomicky aktívneho obyvateľstva v určitej vekovej skupine z obyvateľstva v rovnakej vekovej skupine.

Metodické vysvetlivky - Zdravie

Stredná dĺžka života pri narodení – počet rokov, ktoré v priemere ešte prežije práve narodená osoba za predpokladu, že sa úmrtnostné pomery nezmenia.

Zdravé roky života – počet rokov, ktoré v priemere prežije človek v zdraví. Je ukazovateľom očakávaného zdravia, ktorý kombinuje údaje o úmrtnosti a chorobnosti. Ukazovateľ sa počíta osobitne pre mužov a ženy.

Všeobecné zdravie predstavuje zhrnutie rôznych dimenzií zdravia, t. j. fyzických, sociálnych a emocionálnych funkcií a biomedicínskych znakov a symptómov, keď respondovaná osoba hodnotila svoj zdravotný stav zo subjektívneho hľadiska. Dočasné (prechodné) zdravotné problémy sa nebrali do úvahy.

Dlhodobé ochorenie - pod pojmom „dlhodobý“ sa rozumie ochorenie alebo zdravotný problém, ktorý pretrvával alebo sa očakáva, že bude pretrvávať aspoň 6 mesiacov (nemusí byť nutne diagnostikovaný lekárom).

Faktory: Zdravé a nezdravé správanie

Index telesnej hmotnosti (BMI) je hmotnosť v kilogramoch delená druhou mocninou výšky v metroch. Počíta sa len u dospelých osôb (od 18 rokov).

$$\text{BMI} = \text{váha (kg)} / \text{výška (m)}^2$$

- podváha: $\text{BMI} < 18,5$
- normálna váha: $18,5 \leq \text{BMI} < 25$
- nadváha: $25 \leq \text{BMI} < 30$
- obezita: $\text{BMI} \geq 30$

Každodenní fajčiari cigariet – podiel osôb fajčiacich cigarety denne (bez ohľadu na vyfajčené množstvo). Z tabakových výrobkov sa berú do úvahy len cigarety (vrátane ručne šúľaných

cigariet). Ostatné tabakové výrobky, ako sú napr. cigary, fajky sa nezapočítavajú.

Metodické vysvetlivky - Vzdelanie

Schopnosti a zručnosti – Dosiahnuté vzdelanie

Klasifikácia vzdelávacích aktivít vychádza z Medzinárodnej klasifikácie vzdelania (ISCED). Údaje do roku 2013 sú klasifikované podľa ISCED 1997, údaje od roku 2014 podľa ISCED 2011 (kódovanie dosiahnutého vzdelania). Údaje o dosiahnutom vzdelaní sú prezentované na úrovni troch agregátov.

Predčasné ukončenie vzdelávania a odbornej prípravy – percento populácie vo veku 18 až 24 rokov, ktorí dosiahli maximálne nižšie stredné vzdelanie a nie sú zapojení do vzdelávania alebo odbornej prípravy.

Formálne vzdelávanie - príprava na povolanie. Realizuje sa vo vzdelávacích inštitúciách, spravidla v školách. Jeho funkcie, ciele, obsah, organizačné formy a spôsoby hodnotenia sú vymedzené právnymi predpismi. Formálne vzdelávanie pozostáva obvykle z nadväzujúcich stupňov vzdelania (základného, stredného s výučným listom či s maturitnou skúškou, vyššieho odborného, vysokoškolského). Ich absolvovanie je potvrdzované zodpovedajúcim osvedčením (vysvedčením, diplomom, apod.) o získaní príslušného stupňa formálnej kvalifikácie.

Neformálne vzdelávanie - všetky vzdelávacie aktivity okrem prípravy na povolanie, ktorých sa osoba zúčastnila v priebehu posledných 4 týždňov. Zahrňuje odborné alebo záujmové kurzy, rekvalifikačné kurzy, korešpondenčné kurzy, konferencie, pracovné semináre, školenia, „workshopy“, univerzity tretieho veku, doučovanie, študijné alebo záujmové krúžky a podobne.

Metodické vysvetlivky - Voľný čas a sociálne interakcie

Voľný čas - Množstvo voľného času

Priemerné hodnotenie spokojnosti s využitím voľného času - týka sa osobného názoru/pocitu respondenta, keď posudzuje všetky oblasti jeho využívania voľného času v určitom čase (aktuálne).

Sociálne interakcie – Vzťahy s ľuďmi

Priemerné hodnotenie spokojnosti so svojimi osobnými vzťahmi - týka sa názoru respondenta, resp. jeho miery spokojnosti s jeho osobnými vzťahmi. Osobné vzťahy zahŕňajú všetky možné vzťahy napr. s príbuznými, priateľmi, kolegami z práce a pod. Je to reflexné hodnotenie všetkých oblastí osobných vzťahov v určitom časovom období (v týchto dňoch).

Frekvencia stretnutí s príbuznými a s priateľmi - týka sa početností s akými sa respondent obvykle kontaktuje s príbuznými a s priateľmi.

Kontakty s priateľmi - percento obyvateľov, ktoré má kontakty s priateľmi menej často ako raz za rok alebo nikdy.

Sociálne interakcie – Aktivity pre ľudí

Neformálne dobrovoľnícke aktivity - ide o aktivity, ktoré sa konajú mimo organizačného kontextu a majú tendenciu prebiehať na individuálnom základe (varenie alebo nakupovanie pre iných ľudí, starostlivosť o ľudí v nemocniciach/doma, doprevádzanie ľudí pri prechádzke a pod.).

Sociálne interakcie - Sociálna podpora

Pomoc od ostatných (mať niekoho, na koho sa môžem spoľahnúť v prípade potreby) - ide o možnosť požiadať, v prípade potreby, o pomoc príbuzných, priateľov alebo susedov (ide o akýkoľvek druh pomoci, či už morálna, materiálna alebo finančná).

Metodické vysvetlivky - Ekonomická a fyzická bezpečnosť

Ekonomická istota

Nedoplatky v súvislosti s hypotékou alebo platbou nájomného, účtami za dodávku energií alebo nákupom na splátky - sa týkali obdobia za posledných 12 mesiacov, t. j. domácnosť nebola schopná z dôvodu finančných ťažkostí načas zaplatiť pravidelné splátky:

- za hypotéku a/alebo platbu nájomného súvisiace s hlavným bývaním,
- na prevádzkové účty ako napr. kúrenie, elektrina, plyn alebo voda súvisiace s hlavným bývaním,
- za nákupy na splátky alebo iné nebytové pôžičky (napr. na obnovu bytu, opravu, renováciu, pôžičky na zariadenia do bytu, dovolenky a pod.).

Fyzická bezpečnosť - Kriminalita

Trestná činnosť, násilie a vandalizmus - percento z celkového počtu obyvateľov, ktorí čelili problému trestnej činnosti, násillia a vandalizmu v bezprostrednom okolí sídla domácnosti.

Metodické vysvetlivky - Vládnutie a základné práva

Dôvera v inštitúcie a verejné služby

Dôvera v politický, právny systém a v políciu - týka sa názoru/pocitu respondenta vo všeobecnosti. Pojem **politický systém** sa vzťahuje na kompletný súbor inštitúcií, záujmových skupín (napr. politické strany, odbory), vzťahy medzi týmito inštitúciami a politické normy a pravidlá, ktorými sa riadia. Pojem **právny systém** sa vzťahuje na celý systém výkladu a presadzovania zákonov a nie na určitý právny subjekt v krajine. Dôvera v právny systém predpokladá stanoviť napríklad názory a postoje vo vzťahu k účinnosti a efektívnosti inštitúcií, ako sú súdy, spravodlivosť pri ich postupoch a rozhodnutiach, a do akej miery tieto rozsudky odrážajú hodnoty a túžby občanov. Pojem **polícia** sa vzťahuje na políciu ako inštitúciu.

Diskriminácia a rovnosť príležitostí

Neupravený rozdiel v odmeňovaní žien a mužov predstavuje rozdiel medzi priemerným hrubým hodinovým zárobkom zamestnaných mužov a zamestnaných žien, vyjadrené ako percento priemerného hrubého hodinového zárobku zamestnaných mužov. Hrubý príjem predstavuje mzdu alebo plat vyplatený priamo zamestnancovi pred odrátaním dane z príjmu a príspevkov do systému sociálneho zabezpečenia.

Aktívne občianstvo

Účasť na aktivitách politických strán alebo odborov patrí sem aj účasť na mítingoch súvisiacich s týmito aktivitami. Nezahŕňa sa účasť na formálnych štrajkoch (demonštráciách).

Metodické vysvetlivky - Prírodné a životné prostredie

Znečistenie (vrátane hluku)

Znečistenie, špina alebo iné environmentálne problémy - dym, prach, nepríjemný zápach, znečistená voda a pod. - sa týkali bezprostredného okolia sídla domácnosti.

Metodické vysvetlivky - Celková životná skúsenosť

Životná skúsenosť

Celková spokojnosť so životom - vyjadruje respondentove hodnotenie alebo posúdenie jeho života ako celok. Termín život zahŕňa všetky oblasti ľudského života na určitom mieste a čase. Týka sa respondentovho názoru/pocitu o miere spokojnosti s jeho životom, t. j. zameriava sa na to, ako sa ľudia cítia v určitom časovom období (v týchto dňoch). Zámerom nie je získať aktuálny emocionálny stav respondenta, ale reflexné posúdenie úrovne jeho spokojnosti.

Účinky - Pozitívne účinky

Byť šťastný - frekvencia za posledné štyri týždne - týka sa samohodnotenia emócií s cieľom psychologicky merať blahobyť. Ide o pocit respondenta v priebehu posledných štyroch týždňov.

Zmysel a účel života

Posúdenie, či život má zmysel - týka sa názoru/pocitu respondenta na zmysel života (čo robí jeho život a existenciu dôležitým a zmysluplným), ktorý nie je spojený so žiadnou konkrétnou oblasťou v živote, skôr sa zameriava na život všeobecne. V širšom kontexte sa týka hodnôt a zmyslu života, dôležitých životných cieľov a pod.